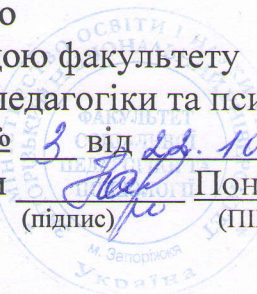

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Затверджено
Вченою радою факультету
соціальної педагогіки та психології
Протокол № 3 від 24.10.2020
Голова ради Пономаренко О.В.
(підпис) (ПІБ)

Затверджено
Вченою Радою ЗНУ
Протокол № 5 від 22.12.2020
Ректор М.О. Фролов
(підпис)

ПРОГРАМА

Атестаційного екзамену
Спеціальність: 013 Початкова освіта
Освітня програма: Початкова освіта

Форма здобуття освіти: заочна
Рівень вищої освіти: бакалавр

Затверджено
на засіданні кафедри дошкільної та
початкової освіти
Протокол № 4 від 16.10.2020
Завідувач кафедри Сущенко Л.О.

Запоріжжя
2020 р.

Пояснювальна записка

Програма складена на основі «Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти» (рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)); ступінь вищої освіти – бакалавр; галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка; спеціальність – 013 Початкова освіта; кваліфікація – вчитель початкових класів.

Студенти, які завершують навчання за спеціальністю 013 Початкова освіта за ступенем вищої освіти бакалавр, складають атестаційний екзамен, який передбачає виявлення глибини засвоєння ними професійно-орієнтованих знань і умінь з методик викладання в початкових класах, здатність розв'язувати типові професійні завдання в галузі початкової освіти, уміння творчо використовувати набуті знання в умовах практичної діяльності.

Мета атестаційного екзамену зі спеціальності – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Атестаційний екзамен з початкової освіти має комплексний характер.

Форма проведення екзамену – усна.

Білет до атестаційного екзамену містять три питання з основних розділів педагогіки та фахових методик – педагогіки, методики викладання математичної галузі, методики викладання мовно-літературної галузі та методики викладання природничої галузі в початковій школі.

Вимоги до відповіді студента:

У своїх відповідях на екзаміні студенти повинні показати глибину і усвідомленість знань у світі таких вимог:

- розуміння завдань педагогіки та окремих методик початкової освіти на сучасному рівні;
- демонстрація високого рівня оволодіння майбутніми вчителями початкових класів фаховими уміннями й навичками, культурою професійного мовлення;
- висока науковість і обізнаність;
- підтвердження теоретичних положень, сформульованих у відповіді, прикладами з педагогіки, з особистісного досвіду і практики.

Відповіді студента оцінюються наступним чином:

- відповідь на перше питання – 35 балів;
- відповідь на друге питання – 30 балів;
- відповідь на третє питання – 35 балів.

Відповіді здобувачів освіти мають свідчити про рівень їх засвоєння знань з фахових дисциплін, необхідних для організації освітнього процесу в початковій школі, забезпеченні партнерської взаємодії вчителів, учнів, батьків. Розуміння механізмів та закономірностей вікового розвитку особистості протягом життя, уміння визначати потенційні можливості й тенденції розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу створює передумови для ефективної взаємодії вчителя початкової школи з учнем в контексті особистісно-орієнтованих технологій, що забезпечує індивідуалізацію навчання і виховання молодших школярів.

2. Критерії оцінювання

Оцінка виставляється за національною та європейською шкалами за такою системою:

За шкалою ECTS	За шкалою Університету	За національною шкалою
		Екзамен
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	1-59 (незадовільно)	2 (незадовільно)

30-35 балів за кожне питання – оцінка „5 (відмінно)” – студент отримує, виявивши такі знання та вміння:

- повністю послідовно розкрити зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних та змінених ситуаціях.

21-29 балів за кожне питання – оцінка „4 (добре)” студент отримує, виявивши такі знання та вміння:

- повністю послідовно розкрити зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних ситуаціях.

14-20 балів за кожне питання – оцінка „3 (задовільно)” студент отримує, виявивши такі знання та вміння:

- зміст питання викладено частково, не завжди послідовно;
- у відповідях є помилки у використанні окремих педагогічних понять;
- при вирішенні поставленої проблеми не розуміє шляхів практичного використання конкретної інформації.

1-13 балів за кожне питання – оцінка „2 (незадовільно)” студент отримує, виявивши такі знання та вміння:

- основний зміст завдання не розкрито;
- допущено грубі помилки у відповідях;
- відсутність володіння спеціальною термінологією.

3. Структура програми

1. Педагогіка

Тема 1. Педагогіка як наука

Поняття про педагогіку. Предмет, об'єкт, категорії педагогіки. Історія розвитку педагогіки як науки. Місце педагогіки в системі наук. Джерела розвитку педагогіки. Система педагогічних наук.

Тема 2. Методи науково-педагогічних досліджень

Наукові дослідження – шлях розв'язання проблем педагогіки. Сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці. Методологія педагогіки. Методи науково-педагогічного дослідження. Характеристика груп методів науково-педагогічних досліджень: методи усного і письмового опитування, психолого-педагогічне спостереження, педагогічний експеримент; соціологічні методи дослідження, соціометрія, методи вивчення продуктів діяльності та інші. Етапи педагогічного дослідження.

Тема 3. Розвиток і формування особистості

Поняття про розвиток. Рушійні сили розвитку. Формування особистості. Чинники, що впливають на розвиток людини. Акселерація та ретардація. Вікова періодизація розвитку.

Тема 4. Основи дидактики

Поняття про дидактику. Історія її розвитку. Предмет, об'єкт і функції дидактики. Основні поняття дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Завдання сучасної дидактики початкового навчання.

Тема 5. Суть процесу навчання

Суть процесу навчання. Функції процесу навчання. Компоненти та структура процесу навчання. Рушійні сили процесу навчання. Мотиви учіння школярів. Шляхи формування пізнавального інтересу.

Тема 6. Закономірності і принципи навчання

Закони і закономірності процесу навчання. Характеристика зовнішніх і внутрішніх закономірностей навчання. Принципи і правила навчання. Система дидактичних принципів. Принципи розвиваючого навчання.

Тема 7. Зміст освіти

Сутність і завдання змісту освіти. Види освіти. Рівні освіти. Компоненти загальної освіти. Нормативні документи змісту освіти. Державні освітні стандарти. Удосконалення змісту освіти в сучасній школі. Реалізація компетентнісного підходу в новому Державному освітньому стандарті. Навчальні плани і програми. Підручники і посібники.

Нормативно-правова база організації освітнього процесу в початковій школі. Мета і головні компоненти Концепції «Нова українська школа». Компетентнісний підхід, ключові компетентності.

Принципи Державного стандарту початкової освіти. Освітні галузі. Нормативні документи змісту освіти: освітня програма; типові освітні програми; навчальна програма; навчальні плани (базовий; типовий; навчальний план закладу освіти); календарне планування.

Тема 8. Поняття про методи прийом та засоби навчання

Поняття про методи, прийом та засоби навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Методи навчання за джерелом знань.

Тема 9. Методи навчання за характером логіки пізнання та за рівнем самостійної розумової діяльності

Методи навчання за характером логіки пізнання. Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності. Методи навчання за ступенем керівництва навчальною роботою. Вибір методів навчання. Підготовка навчального обладнання. Засоби навчання і їх види. Комп'ютер та інформаційні технології в навчальному процесі.

Тема 10. Організаційні форми навчання

Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна форма навчання в її історичному розвитку. Урок – основна форма організації навчання. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів. Підготовка вчителя до уроку, самоаналіз його результатів. Вимоги до сучасного уроку в школі. Домашня навчальна робота учнів.

Тема 11. Позаурочні форми організації навчання

Позаурочні форми навчання. Організація роботи ГПД в початковій школі. Семінарські заняття. Практикуми. Факультативні заняття. Навчальна екскурсія. Додаткові групові та індивідуальні заняття. Предметні гуртки.

Тема 12. Діагностика та контроль в навчальному процесі

Поняття про діагностику, контроль, перевірку та оцінювання знань. Контроль та оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Перевірка навчальних досягнень учнів. Функції, види, форми і методи перевірки знань, умінь і навичок учнів.

Тема 13. Оцінювання навчальних досягнень учнів

Педагогічні вимоги до перевірки. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Характеристика бальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів. Оціночні судження вчителя, механізми цінування навчальних досягнень.

Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів. Мета і цілі оцінювання у сучасній школі. Формувальне та підсумкове оцінювання. Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального оцінювання. Інструментарій формувального оцінювання.

Рівні навчальних досягнень учнів при вербальному оцінюванні. Засоби контролю, перевірки й підсумкового оцінювання, збору та узагальнення статистичних даних та їх аналізу, педагогічної діагностики соціальних, моральних якостей особистості учня. Технологія портфоліо.

Тема 14. Технології навчання

Поняття «технології навчання». Ознаки технології навчання: цілеспрямованість, ефективність, алгоритмізація, оцінка результатів, коригованість, відтворюваність, економічність.

Класифікація технологій навчання за дидактичною метою та шляхом її досягнення.

Інтеграція в освіті. Інтегроване навчання. Діяльнісний підхід. Критичне мислення і розв'язання проблем. Деякі стратегії розвитку критичного мислення. Діяльнісний підхід: ротаційні моделі «Щоденні 5» і «Щоденні 3».

Тематичне навчання. Планування тематичного навчання. Формування міжпредметних компетентностей у процесі тематичного навчання. Планування тематичного навчання. Тематичні тижні. Модельні навчальні програми.

Тема 15. Сутність, зміст і процес виховання

Сутність і зміст процесу виховання. Рушійні сили процесу виховання. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Поняття про самовиховання, етапи самовиховання. Поняття про перевиховання, його етапи, функції. Вихованість як результат процесу виховання.

Тема 16. Закономірності та принципи виховання

Закономірності процесу виховання. Принципи виховання.

Тема 17. Методи виховання

Поняття методу, прийому і засобу виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості і переконань. Методи організації діяльності і формування поведінки. Методи стимулювання та коригування поведінки і діяльності особистості. Педагогічні умови використання методів виховання.

Тема 18. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи

Масові форми виховної роботи. Групові форми виховної роботи. Індивідуальні форми виховної роботи. Позакласна виховна робота. Колективні творчі справи (КТС). Колективне планування виховної роботи. Основні позашкільні установи, завдання і зміст їх роботи. Позашкільні заклади освіти. Методика організації виховної роботи в

оздоровчих таборах.

Тема 19. Моральне виховання

Поняття про моральне виховання. Завдання і зміст морального виховання. Шляхи і засоби морального виховання. Виховання моральної свідомості та громадської відповідальності. Виховання національної гідності та менталітету. Патріотичне та інтернаціональне виховання. Виховання дисциплінованості.

Тема 20. Розумове виховання

Сутність розумового виховання, його мета та завдання. Формування наукового світогляду. Шляхи розумового виховання. Засоби та методи розумового виховання.

Тема 21. Трудове виховання

Значення праці в житті людини. Сутність трудового виховання. Принципи, завдання. Шляхи, методи та засоби трудового виховання. Види дитячої праці. Зв'язок трудового виховання з політехнічною освітою. Професійна орієнтація молоді.

Тема 22. Естетичне виховання

Місце і роль естетичного виховання в житті людини. Поняття про естетику, естетичну культуру, естетичне виховання. Зміст естетичного виховання. Шляхи естетичного виховання. Засоби і форми естетичного виховання.

Тема 23. Фізичне виховання

Здоров'я людини – запорука її життєвого успіху. Поняття про фізичне виховання, зміст та завдання фізичного виховання. Напрямки фізичного виховання. Засоби і форми фізичного виховання

Тема 24. Статеве виховання

Поняття про статеве виховання. Підготовка молоді до сімейного життя. Форми статевого виховання. Напрямки роботи сім'ї та школи з розв'язання завдань статевого виховання. Умови ефективності статевого виховання.

Тема 25. Партнерство школи та сім'ї у вихованні молодших школярів

Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Особливості й перспективи розвитку сучасної сім'ї. Вплив атмосфери сімейного життя на процес і результат виховання особистості дитини. Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Форми й методи роботи вчителя з батьками молодших школярів. Формальне й неформальне спілкування. Основні шляхи співпраці: залучення батьків до освітнього процесу. Переваги співпраці вчителя і батьків. Шляхи підвищення педагогічних знань батьків. Залучення громадськості до виховання дітей.

Тема 26. Учніський колектив та його роль у формуванні особистості молодшого школяра

Поняття колективу: сутність, ознаки, функції, структура. Шляхи згуртування колективу. Виховний вплив колективу. Учніське самоврядування в школі та класі. Булінг як соціально-педагогічна проблема. Булінг: поняття, структура, причини та шляхи подолання. Формальні та неформальні групи. Дитячі та юнацькі громадські організації. Неформальний молодіжний рух.

Тема 27. Класний керівник

З історії інституту класних керівників. Призначення та завдання класного керівника. Функції та зміст роботи класного керівника. Повноваження та обов'язки класного керівника. Документація класного керівника. Методичні рекомендації щодо проведення на батьківських зборів.

Тема 28. Нова українська школа: особистість у просторі розвивального виховного впливу

Особистість дитини в контексті орієнтирів розвивального виховання. Ціннісна система в розвитку особистості молодшого школяра у виховному контексті. Виховання на цінностях крізь призму Нової української школи. Роль учителя у формуванні психологічно безпечного середовища. Забезпечення права вибору. Формування спільних цінностей. Ранкові зустрічі. Створення спільноти в класі. Розвиток навичок спілкування. Розвиток демократичних цінностей. Фізичне середовище. Навчальні

осередки. Розвиток відповідальності. Встановлення правил. Участь молодших школярів в організації освітнього середовища. Соціальна інклюзія.

Тема 29. Виховна робота з педагогічно занедбаними дітьми

Поняття «педагогічної занедбаності». Соціально-педагогічні причини появи важковиховуваних дітей. Принципи, шляхи і засоби перевиховання.

Тема 30. Система освіти в Україні

Поняття про систему освіти, принципи на яких ґрунтується система освіти в Україні. Структура системи освіти в Україні. Характеристика основних типів навчальних закладів системи освіти в Україні. Заклади освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні.

Тема 31. Система управління освітою

Принципи керівництва закладами освіти. Структура управління освітою в Україні. Управління загальноосвітніми навчально-виховними закладами. Керівництво навчально-виховною роботою школи. Планування та облік роботи.

Тема 32. Методична робота в школі

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Основні форми методичної роботи в школі. Атестація педагогічних працівників.

Тема 33. Історія розвитку школи і педагогічної науки в Україні

Виховання, школа і педагогічна думка в Київській Русі. Освіта і педагогічна думка у період українського Відродження. Українська педагогіка другої половини XVII – кінця XVIII ст. Освіта і педагогічна думка в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.

2. Методика викладання математичної галузі в початковій школі

Тема 1. Методика викладання математики в початковій школі як наука

Предмет і завдання методики викладання математичної галузі в початковій школі. Становлення методики викладання математики як науки. Зв'язок методики з іншими науками: віковою психологією, дидактикою, методикою математики середньої школи, математикою та ін.

Методи наукового дослідження, що застосовуються в процесі розробки методики викладання початкового курсу математики.

Тема 2. Початковий курс математики як навчальний предмет

Освітні, виховні та розвивальні завдання викладання математики в початковій школі. Місце початкового курсу в системі шкільного курсу математики. Інваріативна і варіативна складова змісту початкової освіти. Компетентнісний підхід до змісту початкової математичної освіти. Державний стандарт початкової освіти. Характеристика математичної освітньої галузі в Типових освітніх програмах, розроблених під керівництвом О.Я. Савченко та Р.Б. Шияна. Мета і завдання вивчення початкового курсу математики. Характеристика змістових ліній.

Особливості календарно-тематичного планування. Внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки. Інтегровані курси, інтегровані уроки.

Тема 3. Організація викладання математики в початковій школі

Багатоваріантність структури уроків математики. Урок математики та особливості його проведення за методичними системами діючих підручників. Вимога до сучасного уроку математики. Підготовка вчителя до уроку. Відбір змісту, методів, засобів та форм організації освітньої діяльності молодших школярів. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Позакласна робота з математики.

Тема 4. Особистісно орієнтований, диференційований, компетентнісний і технологічний підходи у викладанні математики

Дидактико-методичні системи розвивального навчання (Л. Занкова, Д. Ельконіна та В. Давидова).

Розвиток пізнавальних здібностей молодших школярів (уваги, уяви, сприймання, пам'яті, мислення тощо) з метою вибору оптимальних засобів стимулювання інтелектуальної сфери особистості в процесі навчання та виховання на уроках та в позаурочній діяльності.

Знайомство з програмою формування загальнонавчальних умінь і навичок молодших школярів (О.Я. Савченко).

Особливості розвитку математичних здібностей обдарованих дітей в межах програми та організація корекційно-розвиваючого навчання учнів, які мають труднощі у засвоєнні навчального матеріалу.

Особливості реалізації компетентнісного підходу на уроках математики. Поняття «предметної компетентності». Структурування вимог до навчальних досягнень молодших школярів з математики як вияв компетентнісного підходу.

Тема 5. Часткові питання методики. Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел: мета, зміст, завдання

Цілі невід'ємні числа. Різні підходи до побудови множини цілих невід'ємних чисел: теоретико-множинний, аксіоматичний. Методика вивчення окремих питань підготовчого (дочислового) періоду. Властивості та відношення предметів. Лічба.

Різні методичні підходи до формування понять натурального числа і нуля. Методика навчання написання цифр, що позначають на письмі дані числа.

Методика вивчення нумерації чисел за концентрами.

Тема 6. Методика вивчення арифметичних дій та формування обчислювальних умінь і навичок

Ознайомлення з операціями додавання, віднімання, множення, ділення. Вивчення законів і властивостей арифметичних дій, зв'язку між компонентами і результатами арифметичних дій. Перевірка правильності виконання арифметичних дій. Ознайомлення з відношеннями «більше на», «менше на», «більше в» «менше в», різницею і кратне порівняння чисел.

Вивчення таблиць додавання і множення та відповідних випадків віднімання і ділення. Вивчення прийомів усних обчислень в межах ста, обчислень, що ґрунтуються на нумерації чисел. Вивчення письмового виконання арифметичних дій в межах мільйона, ділення з остачею. Вивчення правил порядку виконання арифметичних дій у числових виразах, у тому числі з дужками. Забезпечення уроків засобами наочності.

Тема 7. Методика навчання учнів розв'язувати сюжетні задачі

Роль і місце задач у початковому курсі математики. Функції сюжетних задач. Складові процесу розв'язання задач. Культура запису розв'язання задач.

Методика навчання розв'язувати прості сюжетні задачі. Формування навичок розв'язувати прості сюжетні задачі в курсі початкової школи.

Методика навчання розв'язувати складені сюжетні задачі. Розвиток умінь учнів розв'язувати складені задачі.

Система формування вмінь учнів розв'язувати нестандартні задачі в курсі початкової школи. Аналіз типових помилок, що виникають під час розв'язування задач, шляхи їх подолання. Забезпечення уроків засобами наочності.

Особливості реалізації особистісно-орієнтованого, диференційованого і компетентнісного підходів під час навчання учнів розв'язувати сюжетні задачі.

Тема 8. Методика вивчення алгебраїчного матеріалу в курсі початкової школи

Формування і розвиток уявлень учнів про числові та буквені вирази, рівності і нерівності. Ознайомлення з розв'язуванням задач складанням числових виразів.

Формування уявлень учнів про рівняння з однією змінною. Методика ознайомлення учнів з розв'язанням задач складанням рівнянь. Формування уявлень про нерівності з однією змінною. Особливості формування вмінь учнів розв'язувати прості нерівності способом добору. Аналіз помилок, що виникають у дітей при вивченні

алгебраїчного матеріалу. Забезпечення уроків засобами наочності. Добір дидактичних ігор.

Особливості реалізації особистісно-орієнтованого, диференційованого і компетентнісного підходів під час опрацювання алгебраїчного матеріалу на уроках математики в початковій школі.

Тема 9. Методика вивчення найважливіших величин та одиниць їх вимірювання в курсі початкової школи

Величини, що вивчаються в курсі математики початкової школи. Методика вивчення кожної з величин: ознайомлення, способи вимірювання, одиниці величин та їх співвідношення, дії над ними.

Методика ознайомлення з площею та обчисленням площі прямокутника (квадрата) за довжиною їх сторін. Методика навчання розв'язування задач, що містять зазначені величини.

Ознайомлення учнів з залежностями між величинами (ціною предмета, їх кількістю і вартістю, швидкістю, часом і відстанню). Методика навчання розв'язувати прості арифметичні задачі на визначення швидкості, часу, відстані, ціни, кількості та вартості товарів.

Тема 10. Методика ознайомлення з темою «Частини. Дроби»

Особливості формування уявлень про утворення частини, дробу, про чисельник і знаменник дробу та їх зміст. Методика ознайомлення з читанням і записом дробів, порівнянням дробів з однаковими знаменниками.

Ознайомлення з розв'язанням задач на знаходження частини від числа і числа за його частиною. Забезпечення уроків засобами наочності. Добір дидактичних ігор.

Особливості реалізації особистісно-орієнтованого, диференційованого і компетентнісного і технологічного підходів під час опрацювання теми «Частини. Дроби».

Тема 11. Методика вивчення геометричного матеріалу в курсі початкової школи

Методика ознайомлення учнів з геометричними фігурами: точка, лінія (пряма, крива, ламана), відрізок, промінь, багатокутники: трикутник, чотирикутник, зокрема прямокутник (квадрат), інші багатокутники, їх елементи – сторони, кути, вершини, кут (прямий, гострий, тупий), коло і круг, їх елементи (центр, радіус, діаметр).

Ознайомлення з позначенням фігур буквами.

Методика ознайомлення з обчисленням периметру багатокутників, формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) за його сторонами.

Особливості реалізації особистісно-орієнтованого, диференційованого і компетентнісного і технологічного підходів при вивченні геометричного матеріалу.

Тема 12. Становлення і розвиток методики викладання математичної освітньої галузі в початковій школі та перспективи її подальшого вдосконалення. Сучасні навчальні технології на уроках математики в початковій школі.

Становлення та розвиток методики викладання математичної освітньої галузі в сучасній школі. Перспективи подальшого вдосконалення методики навчання математики в умовах нового Державного стандарту початкової освіти.

Технологія організації співробітництва вчителя й учнів. Технологія диференційованого навчання. Технологія формування загальнонавчальних умінь і навичок. Ігрова навчальна технологія. Технологія організації проєктної навчальної діяльності. Технологія досягнення обов'язкових навчальних результатів в системі уроків математики.

3. Методика викладання мовно-літературної галузі в початковій школі

Тема 1. Поняття про інтегроване навчання

Наскрізні вміння в мовно-літературній галузі. Інструменти розвитку окремих наскрізних умінь. Інтегрований розвиток наскрізних умінь. Інтегроване навчання як

педагогічний підхід. Види інтегрованого навчання. Інтегроване навчання за тематичними тижнями і днями.

Тема 2. Інтерактивна технологія (читання та письмо для розвитку критичного мислення)

Критичне мислення – спільний проект освітан усього світу. ЧПКМ як інтерактивні стратегії з використанням комунікативного підходу. Тлумачення поняття «критичне мислення». Застосування різних способів розуміння явища, процесу або ситуації. Розрізнення й використання основних видів аналізу та синтезу. Оцінювання об'єктів аналізу на основі стандартів і критеріїв. Робота з текстом художнього твору з позиції критичного мислення. Використання графічних організаторів як інструментів критичного читання. Види, функції і значення запитань за текстом художнього твору. Поняття про проблемні питання й проблемні ситуації, способи їх моделювання й розв'язання на уроках української літератури.

Тема 3. Ігрові й діяльнісні стратегії як основа міні-уроків в мовно-літературній галузі

Основи навчання через гру. Розвиток зв'язного мовлення як однієї зі сфер особистості школяра за допомогою ігрових стратегій. Вправи для розвитку вмінь необхідних для вирішення проблемних ситуацій та викликів. Вправи для розвитку творчої уяви, креативності. Вправи на розвиток мислення, аналіз і розуміння власних емоцій. Вправи для розвитку вмінь роботи в команді. Щоденні діяльності в початковій освіті учнів та їх організація.

Тема 4. Методика навчання української мови як педагогічна наука

Предмет та завдання курсу «Методика викладання української мови в початкових класах». Зміст і структура курсу «Методика викладання української мови». Наукові основи та джерела розвитку методики викладання української мови. Принципи навчання української мови. Методи навчання. Дидактичні засоби навчання. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з рідної мови. Типи та структура уроків з української мови в початковій школі. Нестандартні уроки з української мови.

Тема 5. Методика навчання грамоти

Психолого-педагогічні та лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма як видів мовленнєвої діяльності. Порівняльно-критичний аналіз методів навчання грамоти. Принципи побудови підручників з навчання грамоти. Сучасний звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Добукварний період навчання грамоти. Букварний період навчання грамоти. Значення і завдання букварного періоду навчання грамоти. Етапи букварного періоду. Методика ознайомлення учнів з новою буквою, звуком (звуками, що позначаються нею). Структура уроків. Післябукварний період навчання грамоти. Завдання післябукварного періоду. Структура та методика уроків читання і письма в після букварний період навчання грамоти. Методика проведення свята прощання з «Букварем».

Тема 6. Методика вивчення фонетики, орфоепії та графіки

Методика ознайомлення з голосними та приголосними звуками. Правила літературної вимови мовних звуків. Методика формування умінь літературної вимови. Звуковий та звуко-буквений аналізи, методика їх проведення. Методика вивчення теми «Склад», «Наголос».

Тема 7. Методика вивчення розділів «Мова та мовлення», «Речення», «Текст»

Методика формування уявлень про мову та мовлення. Методика вивчення розділу «Текст». Робота над текстом у 1-2 класах. Робота над текстом у 3-4 класах. Методика вивчення розділу «Речення». Методика формування початкових уявлень про речення та його ознаки. Вивчення типів речень за метою висловлення та інтонацією. Робота над засвоєнням понять «основа речення», «головні члени речення». Робота над засвоєнням синтаксичного зв'язку між членами речення. Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.

Тема 8. Методика вивчення елементів лексикології

Лінгводидактичні основи методики роботи над словом. Робота над засвоєнням лексичного значення слова. Робота з багатозначними словами. Засвоєння молодшими школярами явища омонімії. Робота з синонімами. Вивчення антонімів. Елементи фразеології в початковій школі.

Види вправ з лексики та методика їх проведення. Методика проведення лексичного розбору слова в початковій школі. Словникова робота в початковій школі. Типи лексичних помилок, шляхи запобігання їм. Діалектна лексика у мовленні молодших школярів. Методика роботи з діалектизмами та росіянізмами.

Тема 9. Методика вивчення морфології

Етапи та методика формування граматичних понять. Типи та структура уроків. Методика вивчення іменника в початковій школі. Методика вивчення прикметника в початковій школі. Методика вивчення займенника в початковій школі. Методика вивчення числівника в початковій школі. Методика вивчення дієслова в початковій школі. Методика вивчення прислівника в початковій школі. Методика вивчення службових частин мови в початковій школі. Морфологічний розбір та методика його проведення в початковій школі.

Тема 10. Методика вивчення морфемної будови слова

Лінгвістичні засади методики вивчення морфеміки та словотвору в початковій школі. Етапи вивчення морфемної будови слова в початковій школі. Вивчення основи слова та закінчення. Вивчення значущих частин слова. Вивчення кореня слова. Вивчення префікса. Вивчення суфікса.

Тема 11. Методика вивчення орфографії та пунктуації

Орфографія як предмет вивчення. Поняття про орфограму. Вивчення фонетичних написань. Вивчення морфологічних написань. Вивчення семантичних написань. Вивчення історичних написань. Умови формування в учнів орфографічної грамотності. Правила правопису.

Робота над їхнім засвоєнням. Види правописних вправ. Методика проведення правописних вправ. Диктанти. Орфографічний розбір. Словникова робота в процесі вивчення орфографії. Орфографічні помилки та робота над ними. Особливості вивчення фонетики та орфографії в контексті діалектного впливу. Робота над пунктуацією на уроках рідної мови. Пунктуаційні помилки. Робота над ними.

Тема 12. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів

Види мовлення. Структура та зміст програми з розвитку мовлення. Роботи з розвитку мовлення на лексичному рівні. Активізація словникового запасу учнів. Формування уявлень про семантико-композиційну структуру тексту. Види переказів та методика роботи над ними. Методика роботи над усним та писемним твором. Аналіз учнівських творів.

Тема 13. Читання як вид мовленнєвої діяльності

Історико-критичний огляд методів класного читання. Літературне читання як навчальний предмет у сучасній початковій школі. Мета і завдання та принципи класного читання. Види читання. Форми читання. Компоненти техніки читання (якості читання): свідомість, правильність, швидкість, розбірливість читання. Програмне, навчально-методичне забезпечення курсу «Літературне читання».

Тема 14. Методика читання і аналізу художнього твору в початкових класах

Типи уроків літературного читання в початковій школі. Первинне сприйняття тексту (первинний синтез). Аналіз художнього твору на уроці читання. Методика роботи з художнім твором на етапі вторинного синтезу. Творчі роботи учнів на основі прочитаного твору.

Тема 15. Методика вивчення творів різних жанрів

Методика роботи із казкою. Методика роботи із оповіданням. Методика роботи із легендою. Методика роботи із байкою. Методика роботи з віршами. Методика роботи із

прислів'ями, приказками, скоромовками, чистомовками, загадками. Методика роботи над науково-пізнавальною статтею та історичним нарисом у початкових класах.

Тема 16. Позакласне читання як розділ навчання читання

Організація і завдання позакласного читання в період навчання грамоти. Уроки позакласного читання в 2-4 класах. Мета і завдання уроків позакласного читання (2-4 класи). Етапи формування читацької самостійності молодших школярів, їх особливості. Структура і методика уроків позакласного читання на кожному етапі.

4. Методика викладання природничої галузі в початковій школі

Тема 1. Методика викладання природничої освітньої галузі як навчальна дисципліна. Мета та завдання природничої освітньої галузі в НУШ

Мета та завдання методики викладання природничої галузі. Історична обумовленість розвитку методики викладання природничої освітньої галузі в початковій школі, зв'язок з іншими дисциплінами. Мета та завдання природничої освітньої галузі згідно з Державним стандартом початкової освіти. Вимоги до обов'язкових та очікуваних результатів навчання природничої освітньої галузі здобувачів початкової освіти.

Тема 2. Сучасні підходи до викладання природничої освітньої галузі в Новій українській школі

Аналіз мети, завдань змістових ліній природничої освітньої галузі в Типових освітніх програмах, розроблених під керівництвом О.Я. Савченко та Р.Б. Шияна. Реалізація компетентнісного підходу: розвиток ключових та предметних компетентностей молодших школярів в процесі вивчення природничої галузі. Інтеграція природничої галузі з іншими дисциплінами курсу «Я досліджую світ». Календарно-тематичне планування роботи вчителя.

Тема 3. Навчально-методичне забезпечення викладання природничої освітньої галузі

Реалізація принципу наочності в процесі навчання природничих дисциплін. Комплекти підручників та посібників, на основі яких здійснюється реалізація природничої освітньої галузі в межах курсу «Я досліджую світ». Організація розвивального освітнього простору в НУШ: створення дослідницьких куточків (центрів), дослідницьких майданчиків тощо. Перелік навчальних засобів.

Тема 4. Предметний зміст природничої освітньої галузі та його структурування

Форми засвоєння учнями початкових класів змісту природничої освіти (конкретні факти, уявлення, поняття). Уявлення. Умови формування в учнів початкових класів уявлень про об'єкти та явища природи. Поняття. Методика формування понять в процесі викладання природничої освітньої галузі. Інтеграція змісту освіти природничої галузі.

Тема 5. Методи формування дослідницької діяльності молодших школярів

Спостереження та його види. Дослід та експеримент. Формування в молодших школярів умінь проводити спостереження, дослід та експерименти. Inquiry based learning – навчання-дослідження на основі запитів учнів.

Тема 6. Діяльнісний підхід до організації навчання молодших школярів природничої галузі

Формування умінь учнів початкових класів порівнювати та класифікувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в процесі навчання природничої галузі. Формування досвіду творчої діяльності молодших школярів та досвіду емоційно-ціннісного ставлення до світу, інших людей, самого себе під час опанування природничою освітньою галуззю. Моделювання як навчальна діяльність молодших школярів.

Тема 7. Форми організації навчання учнів у межах природничої освітньої галузі

Сучасний урок як одна з форм організації занять у початковій школі. Комбінований урок. Предметний урок. Інтегрований урок як виклик часу. Особливості та роль уроку-екскурсії в пізнанні навколишнього світу. Групова робота як засіб формування ключових компетентностей молодших школярів.

Тема 8. Застосування інноваційних технологій під час викладання природничої освітньої галузі

Використання стратегій розвитку критичного мислення в процесі реалізації природничої освітньої галузі. Інтерактивні технології навчання. Особливості організації ігрової діяльності молодших школярів на заняттях курсу «Я досліджую світ». Використання методики компетентнісного навчання LEGO «Шість цеглинок» у процесі викладання природничої освітньої галузі.

Тема 9. Організація проєктної діяльності молодших школярів на заняттях інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Теоретичні засади та особливості організації проєктної діяльності в початковій школі. Класифікація та структура навчальних проєктів. Основні етапи проєктної діяльності. Лепбук як сучасний спосіб організації навчальної діяльності молодших школярів.

Тема 10. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів в природничій освітній галузі

Основні етапи організації формувального оцінювання результатів навчання молодших школярів в природничій освітній галузі. Розвиток самооцінювання як основна мета формувального оцінювання в НУШ. Інструменти формувального оцінювання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Тема 11. Формування екологічної грамотності та культури здобувачів початкової освіти

Форми і методи формування екологічної культури молодших школярів. Екологічне виховання молодших школярів в курсі «Довкілля» (В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Т.В. Водолазська).

4. Список рекомендованої літератури

Педагогіка

1. Бондар В. І. Дидактика : підручник. Київ : Либідь, 2005. 264 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закладів. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
4. Козловський Ю. М. Педагогіка : підручник / Ю. М. Козловський, В. Л. Ортинський, Л. В. Дольнікова. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
5. Концепція Нової української школи. URL : <https://mon.gov.ua/ua>
6. Мельничук С. Г. Педагогіка. (Теорія виховання) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНМСУ. Київ : Слово, 2012. 288 с.
7. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
8. Омелянєнко В. Л. , Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання : навч. посіб. рек. МОНУ. Київ : Знання, 2008. 416 с.
9. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти. Київ : Абрис, 2012. 504 с.
10. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2005. 519 с.
11. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2007. 559 с.
12. Ярошук Л. Г. Методика виховної роботи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ. 2-ге вид., випр. Київ : Слово, 2012. 320 с.

Методика викладання математичної галузі в початковій школі

1. Богданович М. В., Козак М. В., Король Я. А. Методика викладання математики в початкових класах : навч. посібник. 3-є вид., перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2006. 336 с.
2. Коваль Л.В., Скворцова С. О. Методика навчання математики: теорія і практика. Підручник. 2-ге вид., допов. і переробл. Харків: Принт-Лідер, 2011. 414 с.
3. Скворцова С. О. Методика навчання математики в другому класі. Методичний посібник для вчителів перших класів та студентів педагогічних вузів. Одеса : Фенікс, 2011. 262 с.
4. Скворцова С. О. Методика навчання математики в першому класі. Методичний посібник для вчителів перших класів та студентів педагогічних вузів. Одеса : Фенікс, 2011. 240 с.
5. Скворцова С. О. Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів. Ч. І: Методика формування в молодших школярів загального умінь розв'язувати сюжетні задачі. Одеса : ООО «Абрикос-Компани», 2011. 268 с.
6. Скворцова С. О. Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів. Ч. II: Методика формування в молодших школярів умінь розв'язувати задачі певних видів. Одеса : Фенікс, 2011. 156 с.
7. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.

Методика викладання мовно-літературної галузі

1. Антонова О. П. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. рек. МОНУ. Київ : Генеза, 2019. 96 с.

2. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. рек. МОНУ. Київ : Освіта, 2019. 192 с.
3. Гільберг Т. Г. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. рек. МОНУ. Київ : Генеза, 2019. 256 с.
4. Кірик М. Ю. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.- метод. посіб. рек. МОНУ. Львів : Світ, 2019. 136 с.
5. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
6. Методика навчання української мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
7. Нова українська школа : poradnyk dla vchytelya / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
8. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи : методичний посібник для вчителів / автори-укладачі: О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2017. 96 с.
9. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах : посіб. для вчителя. Київ : Освіта, 2007. 205 с.
10. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах : підручник для студентів ВНЗ та вчителів. Київ : Промінь, 2006. 284 с.

Методика викладання природничої галузі в початковій школі

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. Київ : Веселка, 1998. 334 с.
2. Використання дослідів на уроках в початковій школі / упор.: Л. Македонова, В. Неклеса, Р. Шиян. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 128 с.
3. Височан Л. М. Методика викладання природознавства: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки: 6.010102 Початкова освіта. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 170 с.
4. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. та ін. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». Київ : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
5. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. URL: <https://www.geneza.ua/product/827>
6. Грущинська І.В. Ведення спостережень за природою влітку. *Початкова школа*. 2004. № 7. С. 35 – 37.
7. Гуз. К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу. Полтава : Довкілля-К.2004. 472 с.
8. Ільченко О. Г. Експериментальні завдання для учнів 1-6 класів. Посібник для вчителів і учнів. Полтава, 2008. 144 с.
9. Нова українська школа: poradnyk dla vchytelya / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
10. Поліхун Н. І. Як стати дослідником: Навчально-методичний посібник для учнів / Відп. за вип. О. Лісовий. 2-ге вид., доповн. Київ : ТОВ «Праймдрук», 2012. 224 с.
11. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. для вищ. навч. закл. 2-е вид. Київ : Грамота, 2013. 504 с.